Pred zborovanji

Po daljšem odmoru se bomo zopet začeli zbirati na naših sreskih zborih k delu in snovanju novih smernic v prospeh našega stanu in za napredek naših šol.

Ob teh prilikah si bomo ponovno predočili nepopravljivo izgubo, ki je zadela narod in državo po Marsejskem zločinu, ki nam je ugrabil najvišjega pokrovitelja našega šolstva in narodove prosvete.

Ponovno se bodo odprle rane, ki so bile zadane učiteljstvu, v katerega je stavil pokojni kralj toliko zaupanja, da ga je nazval steber nacionalizma in žarišče narodove prosvete.

Ponovno bomo videli pred seboj svojega vzornika in vodnika, ponovno si poklicali v spomin vsa njegova prizadevanja in neumorno delo, za srečo, mir in napredek svojega naroda.

Ponovno se bomo poglobili v njegovo globoko občuteno oporoko! Kolikokrat smo že slišali, čitali in ponavljali Njegove poslednje besede, Njegovo zadnje naročilo in zapoved. Na naših zborih si bomo ponovno predočili to veliko besedo in se vanjo poglobili, pa začrtali pota, po katerih nam je hoditi, da bomo v polni meri izvršili dano naročilo.

On sam nam je pokazal smer, ko nam je napisal pismo v katerem nam je že v svojem življenju proroško razodel skrivnost svoje oporoke. Učitelji naj bodo steber nacionalizma in žarišče narodove prosvete.

Ljubezen in udanost do viteškega kralja, skrb za blagor in moč naše skupne domovine, so one sile, ki nam dajejo moči, da bomo vestno in dosledno vršili in izvršili svoje znanje in s tem najlepše izpolnjevali njegovo oporoko.

Za čim uspešnejšo izvršitev kraljeve oporoke pa nam je treba čim večje povezanosti in skupnosti, pravega tovarištva, ki se vidno in izrazito javlja v naši skupni organizaciji. Naše »Udruženje«, katerega je veliki pokojnik visoko cenil in od njega pričakoval, da bo storilo vse kar je potrebno in koristno za narod in državo, ni organizacija zaradi zunanjega bleska, je delovna edinica, ki druži brez razlike vse narodne učitelje v krepko in neklonljivo armado. Ta armada, hoče z vso odločnostjo sedaj in v bodoče korakati po začrtani poti, ki je povsem skladna s cilji in zahtevami blagopokojnega kralja.

Mi hočemo in moramo, da se vsi do zadnjega pripadnika našega stanu oklenejo te skupne organizacije, da bomo še jačji kot do sedaj v stanu vršiti svoje poslanstvo.

Nikoli ni bila rožnata naša pot, ni nam gladka danes, ovire so nam bodo stavile tudi v bodočnosti. Tu nam je dal zopet vzgled naš kralj, ki je padel na potu dela. Odločno kot strnjena falanga naprej za svojmi cilji ne glede na levo in desno, v zavesti, da smo na pravi poti. Ne iz koristi posameznika, za dobro celokupnosti, za koristi vsega naroda in celokupne domovine gre naša pot.

Po kraljevih besedah naj bo učiteljstvo steber pravega nacionalizma in žarišče narodove prosvete. To so besede mučenika, ki je delal in se žrtvoval za svoj narod. Ako hočemo biti verni izvršilci Njegove oporoke, je potrebno, da stopimo z narodom, se v njem ukoreninimo in z njim nosimo vso težo današnjih dni, ga bodrimo in dvigamo v trdni zavesti in prepričanju, da smo vsi državljani ene države, ki moramo živeti in služiti eni ideji; moči in skupnosti naše domovine.

Težki časi pa nam narekajo še prav posebno skrb za gospodarski dvig našega naroda. Naloga je prav v teh časih težka, pa nujna. Vse lepo in dobro se razvija uspešno le na dobri gospodarski osnovi in blagostanju. Revščina in beda sta začetnika nereda in nezadovoljstva. Zato naj bo v bodoče naloga našega prosvetnega dela med narodom skrb za gospodarsko dviganje. Temu vprašanju moramo posvetiti prvo skrb vsi, ki čutimo zmožnosti in imamo potrebno znanje.

Ako hočemo močno državo, je treba, da ji pomagamo h gospodarski moči in neodvisnosti. Gospodarsko jak narod bo sprejemljiv za vse lepo in dobro.

Učitelji ne moremo slediti trenutnim vplivom, naša pot mora biti trdno začrtana. Njeno izhodišče mora biti šola. Šola je naša osnovna baza, ki ustvarja vse pogoje in zida temelje, na katere moremo staviti trdno in neporušljivo stavbo.

Šola je temeljno žarišče narodove prosvete, zato moramo v njej prvenstveno zastaviti vse sile in zmožnosti, ki bo njeno delo zažarelo med narod, da bo začutil, da mu je narodna izobraževalnica pravo ognjišče, ki razširja svojo ogrevajočo silo v zadnjo kočo.

Šele, ko smo v šoli postavili trdne temelje, se bomo lahko in z uspehom obrnili do naroda samega in ga porabili in pritegnili k izobraževanju, upoštevajoč vedno njegove gospodarske in socialne prilike ter kulturne potrebe.

Predočimo si, če je bilo naše dosedanje delo povsem dobro, če nismo preveč cepili svojih sil, ne glede na potrebe naroda, svojih zmožnosti in sposobnosti. Mnenja smo, da moremo ustvarjati nekaj resnično dobrega in trajnega, le v enem področju, za katerega smo usposobljeni. Vsakdo naj zato zastavi svoje sile tam, kjer čuti največ zmožnosti in sposobnosti. Le dosledno in s preudarkom izvršeno delo rodi dobre in trajne uspehe. Vsepovprek načeto, pa nikjer poglobljeno in do temelja izvedeno, je zidano na pesek, ki se vsak čas lahko poruši.

Ker pa hočemo trdno zidati in tako graditi, da bomo vredni oporoke umirajočega kralja, je naša dolžnost, da na naših zborih premotrimo naše dosedanje delo v šoli in med narodom in si ponovno začrtamo smernice in pota po katerih bomo uspešno in brez motenj vsi in složno vršili veliko poslanstvo, da bomo resnični stebri pravega nacionalizma in žarišča zdrave narodove prosvete.

Socialno delo „Jadranske straže“

Kot ni dovolj imeti morje, temveč ga je treba izkoristiti, tako tudi ne zadošča biti član JS, ostati pa neupočen o njenem programu in njenih težnjah, o njenem delovanju in njenih uspehih ter stvari motriti le od strani. Treba je dejansko poprijeti ter s sodelovanjem soodločati pri načrtih in njihovi izvedbi, da bo naše skupno delo res rodilo sad, kakršnega vsi od njega upravičeno pričakujemo.

In jugoslovenski učitelj in učiteljica iz lastnega notranjega nagiba v polni meri vršita to vzvišeno nacionalno dolžnost, osobito še v Dravski banovini. Z njihovo pomočjo se je »Jadranska straža« v teku svojega dvanajstletnega obstoja že močno afirmirala med jugoslovenskim narodom. Potrebna pa je še vedno intenzivna propaganda, dokler ne bo slednji naš sodržavljan prepričan o važnosti morja ter prežet v dno duše z ljubeznijo do jugoslovenskega Jadrana.

Morali bi se v tem učiti pri velikih pomorskih narodih in se vzgledovati nad državami, ki imajo manjšo in manj razvito obalo od naše. Sklonimo glave pred bratsko Poljsko, ki ima komaj dobrih 70 km obale in se zavidljivo razvija v pomorsko silo! Kaj so dosegli Nizozemci in Danci s pomorsko zavestjo in kaj dosezajo bratje Čehoslovaki, ki morja niti nimajo, imajo pa svoje pomorsko udruženje, izdajajo svoj pomorski list, romajo vsako leto na naš Jadran kot v obljubljeno deželo ter si postavljajo ob njem leto za letom nove domove!

Tudi Jugoslovani so se v svoji kontinentalni miselnosti že močno preorientirali. Tudi oni zahajajo vsako leto v večjem številu na morje, gradijo si ob njem domove in pošiljajo doli svojo deco.

»Mladino na morje, saj sta morje in mladina naša bodočnost!« To devizo si je postavila tudi »Jadranska straža« ter takoj tudi pričela z izvajanjem svojega velikopoteznega načrta. Omogočiti je treba mladini, da v nekajdnevnih izletih, ali ob daljšem letovanju na morju spozna in vzljubi ta življenjski faktor naše domovine. V živem stiku z njim se bo naša mladina ogrela za svoje jugoslovensko morje in ob njegovem neskončnem obzorju jo bo prešinila zavest o neobhodni življenjski važnosti Jadrana za moč in veličino jugoslovenske države, tega tako važnega činitelja miru in kulture na Balkanu in v Evropi.

Naše pomorsko udruženje ima že več domov ob Jadranu. V njih uživajo predvsem člani Podmladka Jadranske straže vse ugodnosti. Tudi odraslim članom JS je v teh domovih olajšano bivanje ob morju. Vsi ti domovi so nastali s podporami in volili bogatih predelov naše države.

Slovenci — jadranski stražarji — trenutno še nimamo lastnega doma ob Jadranu, **zbiramo pa pridno v socialni sklad,** ki je bil v ta namen ustanovljen, in upamo, da bo tudi naša beseda kaj kmalu postala zid ob našem morju.

Meseca maja lanskega leta se je na osnovi sklepa eksekutive Oblastnih odborov JS v Ljubljani in Mariboru ustanovil za teritorij Dravske banovine pri Oblastnem odboru JS v Ljubljani **socialni sklad JS.**

Njegov namen je (§ 2. pravilnika) vršiti med članstvom JS in tudi sicer socialno službo, zlasti pa mu je namen **ustanovitev ter vzdrževanje Jadranskega doma** na primernem kraju ob Jadranskem morju. Tam bi v prvi vrsti mladina imela priliko utrjevati si svoje zdravje, v njem pa bi našli o priliki izletov na morje zavetišče tudi odrasli člani JS iz področja dravske banovine. Dalje je namen sklada pripravljati tudi na drugih primernih mestih vzorna prenočišča za člane JS, oziroma PJS, izletnike na morje, opremljati siromašne člane PJS z obleko (predvsem z uniformo PJS), udeleževati se drugih socialnih akcij v prilog mladine in odraslih ter nuditi pomoč svojim članom, ki se nahajajo v bedi.

Da se čim preje uresniči glavni namen, to je, dom ob Jadranu, zbira sklad sledeče prispevke (§ 3. pravilnika):

a) mesto — v znesku 10.000 Din. Darovalec ima pravico določiti vsakoletno uporabo tega mesta. Njegovo ime bo vklesano v dom.

b) postelja — v znesku 2500 Din. Na postelji medeninasta tablica z imenom darovalca.

c) temeljni kamen — 1000 Din. Darovalec prejme večjo diplomo.

d) kamen — 250 Din. Darovalec prejme malo diplomo.

e) ogranek — 100 Din. Za to se izroči navadno potrdilo.

Ostala sredstva si nabira sklad iz prostovoljnih prispevkov in volil, brezobrestnih posojil, javnih podpor, izkupička kolekov JS, udeležbe na izkupičku blaga, ki se prodaja v prilog JS, čistega dobička od prodaje propagandnega materiala, razglednic, slik, žalnih znakov, napisnih tabel, zastav itd. ter slednjič iz dohodkov prireditev posameznih organizacij JS v Dravski banovini in sicer najmanj 50% istih dohodkov, od česar se mora uporabiti za zgradbo doma dve tretjini, ostanek pa za izlete.

Poudariti moram, da so se pozivu JS v Ljubljani odzvale mnoge naše občinske uprave, privatniki ter tudi zavedni naši Pomladki, ki so vsi po svojih skromnih močeh prispevali za dom slovenske dece ob Jadranu. Povabilu Sekcije PJS v prvi njeni okrožnici, naj bi letos vsak Pomladkar JS prispeval za dom po en dinar, so se že odzvali mnogi bratski Pomladki v celoti. (Priobčevali bomo njihova imena od prihodnjič dalje v našem listu.)

Tovarišice in tovariši, opozorite na to tudi Vaše Pomladke! Vsi za enega, eden za vse si hočemo zgraditi svoj dom ob morju. Z razpečavanjem gori naštetih predmetov se tej akciji lahko zelo odpomore.

Tako Oblastni odbor JS kot Sekcija PJS se v polni meri zavedata važnosti lastnega doma ob Jadranu in čim bolj uspelih izletov naše mladine na morje, zato sta tema dvema življenjskima faktorjema mlade naše organizacije posvečala vso skrb in vse napore. Uspehi niso bili popolni, vendar za prvo leto zadovoljivi. Od napredka organizacije zavise tudi njene ugodnosti, ki jim bo tudi v bodoče posvečena največja pozornost.

V teku svojega šolanja mora vsak Pomladkar in vsaka Pomladkarica vsaj enkrat na morje! Že v preteklem šolskem letu se je pričelo z izvajanjem tega programa. V svojem prizadevanju, da postavita že v letošnjem poletju lastno kolonijo Jadranske straže, Oblastna odbora JS v Ljubljani in Mariboru radi pomanjkanja sredstev še nista uspela, pač pa so se izvršile že vse predpriprave za bodočo kolonijo, ki naj bo dovolj obsežna, moderna in vsem higijenskim zahtevam odgovarjajoča.

Da pa organizirana mladina ne bi morala pogrešati dobrin morja zaradi pomanjkanja lastne kolonije, se je OOJS v Ljubljani za svoje člane poslužil v letošnjem poletju priznane kolonije Kola jugoslovenskih sester v krasnem domu Franje Tavčarjeve v Kraljevici. Tam je omogočil Oblastni odbor skupno s svojimi požrtvovalnimi Krajevnimi odbori v avgustu enomesečno letovanje 55 otrokom, članom PJS, v starosti do 16. leta. Izdanih je bilo v ta namen preko 30.000 Din podpore. Letovala je mladina iz Ljubljane, Sevnice, Trbovelj, Dola pri Hrastniku, Novega mesta, Litije, Jesenic, Radovljice, Metlike, Ježice in Borovnice. Po enem mesecu so se letovalci povrnili krepki in zdravi, pridobili so na teži in vsi so polni hvale ter prežeti ljubezni do morja.

Socialni sklad je s svojo podporo blizu 15.000 Din omogočil tudi 31 Podmladkom JS v banovini veždnevni izlet na naš Jadran.

To so bili skromni začetki, ki obetajo v tekočem letu še mnogo večji razmah, saj sta našla socialno delo JS in njegove namere Najvišje priznanje z dovoljenjem, da se socialni fond za zgradbo doma ob Jadranu ter za podpore PJS za letovanje in izlete na morje preimenuje v **»Mladinski sklad viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja«**, kot je to soglasno sklenila 11. oktobra t. l. žalna seja OOJS v Ljubljani v počastitev spomina blagopokojnega vladarja. Oblastni odbor JS je istočasno votiral v ta sklad znesek 50.000 Din.

Pridobivajmo po svojih močeh dobrotnikov za naš dom!

Dom Jadranske straže ob obali jugoslovenskega Jadrana, zgrajen z žrtvami celokupnega slovenskega prebivalstva v spomin kralju Zedinitelju, bo pač najlepši, najiskrenejši in najglasnejši pomnik sedanjim in poznim rodovom, kako je narod ljubil svojega velikega Kralja ter izvrševal njegovo oporoko: Čuvajte Jugoslavijo!«

Viktor Pirnat.

Modno sukno

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590·-

pri **FRAN LUKIČ**
STRITARJEVA ULICA

Velika izbira!

Pozabljena zanimiva obletnica mature

Učiteljski maturanti iz l. 1875.—1885.

Obletnice matur obhajamo navadno o velikih počitnicah. Ta navada je že prešla v tradicijo. Tudi ta-le je bila o počitnicah, in sicer 4. in 5. avgusta v Mariboru ob priliki mariborskega tedna. O njej se je pisalo v dnevnem časopisju, seveda takrat. V našem stanovskem glasilu, kamor predvsem spada tako poročilo, pa ni bilo niti besedice. Zopet smo se zanašali drug na drugega, kar se tolikokrat dogaja, in tako je poročilo izostalo. Zato ga sedaj naknadno rešim pozabljivosti.

Prav posrečena je bila misel tov. **Ogorelca,** zbrati kar 10 letnikov najstarejših tovarišev. Zakaj vrste onih, ki so maturirali že pred 40. ali 45. leti, se kaj naglo redčijo. Kaj šele vrste, ki slavijo zlati, ali pa celo dijamantni jubilej svojega vstopa v javno življenje.

Izmed 50 še živih starih slovenskih štajerskih maturantov učiteljišč iz l. 1875.—1885. se je udeležilo te zanimive slavnosti 26 tovarišev in 1 tovarišica. Ker so mnogi izmed njih stali še v polpretekli dobi v prvih vrstah stanovskega pokreta in so bili tudi v širši javnosti visoko čislani in priznani delavci na kulturnem, gospodarskem, humanitarnem in političnem polju, zato naj navedem tu njihova imena: **Pestevšek** Karol, **Rataj** Franc, **Petriček** Anton, **Sabatj** Jože, **Grösslinger** Ignac, **Majcen** Gabrijel, **Rajh** Janez, **Jurko** Blaž, **Mešiček** Jože, **Tomažič** Janez, **Farkaš** Janez, **Rozman** Franc, **Viher** Simon, **Neuhold** Ivana (Cankarjeva učiteljica!), **Smolnikar** Ivan, **Črnko** Jernej, **Vauhnik** Mihael, **Vogrinec** Anton, **Gnus** Anton, **Lešnika** Anton, **Maršič** Karol, **Stoklas** Vinko, **Gradišnik** Anton, **Jurko** Rado, **Kukovič** Anton, **Ogorelec** Anton in **Wankmüler** Anton. Torej skoraj sami stebri stare učiteljske garde, ki so bili svoj čas nosilci stanovske borbe za napredek šole in naroda in v katerih je bila živa narodna ideja, ki je bila v tisti idealov in požrtvovalnega dela tako bogati dobi našega preporoda in razvoja, še osovražena in preganjana. Nekateri še danes niso popolnoma izpregli z javnim delom, ampak se še vedno s pridom udejstvujejo v kraju, kjer uživajo zaslužen pokoj.

Morda bo mlajše učiteljstvo zanimalo, kako so praznovali naši vrli starini to redko slavlje, ki je bilo določeno kar na dva dni.

Takoj po prihodu v Maribor so šli v cerkev, kjer je bila sv. maša za umrle tovariše. Potem jih je fotograf posnel, da bode vsak imel še doma spomin na ta izredni dogodek. Temu je sledil nekak slavnostni zbor, katerega je vodil sklicatelj tov. **Ogorelec.** Tu je obujal spomine najstarejši član in zanimivi kronist tov. **Pestevšek.** (Menda ni med nami nikogar več izmed našega stanu, ki bi imel toliko podatkov zbranih zlasti o starejšem učiteljstvu, kakor ravno tov. Pestevšek. V tem oziru mu je bil podoben pokojni **Porekar.** A o po njem zbranem gradivu ni duha ne sluha. Kam pojde Pestevškovo?) On je šel po končani realki na učiteljišče v Gradec. Po l. 1869., ko je bil uveljavljen avstrijski šolski zakon (torej je bila letos šestdesetpetletnica tega dogodka) so prihajali na učiteljišče juristi, teologi, tehniki in drugi absolventi srednjih šol, ki so pozneje zavzeli v stanu in med narodom prav odlična mesta. S Pestevškom so takrat študirali v Gradcu še Žolgar, Brezovnik in Vrečko. Imeli so svoje društvo »Mladika« in izdajali poseben list, v katerem so se vadili v pisateljevanju. Oče slovenskega šolstva Slomšek jim je bil vzor.

Žalski starina Petriček se je spomnil priljubljenih umrlih profesorjev Ehrata, Lauterja in Schreinerja. Dolski Gnus pa je še posebno pozdravil ožje tovariše zlatega jubileja, želeč vsem še lepo bodočnost.

Pisec teh zapoznelih vrstic sem prišel med nje po končanem kosilu, ko so posedeli pri kupici vina in kramljali o časih, ki so že zdavnaj minuli. Pričakoval sem, da najdem družbo starin, ki so jih leta in življenja peza strla. A kako me je presenetilo dolgo omizje živahnih mož, ki so po resnem razgovoru in napitnicah razdrli marsikako kratkočasno in šaljivo. Glavna tarča pri zabavnem delu je bil seveda naš starina Blaž Jurko. Pa se ni prav nič ustrašil raznih atak, ampak jih je prav spretno pariral kakor nekdaj s sabljo, tako zdaj z jezikom. — Ej, še so vam dečki naši starini kljub temu, da so v marsikaterem oziru preživeli še mnogo težje čase, kakor jih preživljamo mi sedaj!

Po kosilu so odbrzeli z avtobusom h kopališču Mariborski otok. Drugi dan so se zbrali dopoldne ob Slomškovem grobu. Popoldne pa so si ogledali razstave in vrvenje Mariborskega tedna.

Pravo in iskreno stanovsko tovarištvo je bilo tem ljudem sveto. Bodrilo in krepilo jih je na trdi poti življenja. In to tovarištvo jih druži in jim lepša še celo zadnje dni življenja. Uverjen sem, da ta njihov sestanek ni bil zadnji. Naj bi se zopet in zopet sešli tako vedri in čili.

—ski.

Novi človek

(Ivan Gol-Voj, »Človek, ki prihaja . . .« 1934. Samozaložba.)

Ni čudno, da je tisti, ki išče v tej svojstveni evangeljski knjigi Novega človeka — učitelj. Pravijo, da je šola tvornica mladih duš in učitelj njih graditelj; toda vsi ti primeri so prevsakdanji, da bi določili ono poskrito, poduhovljeno in privestno delo, ki ga oblikovalci nevidnih duš vrše nepoklicno. Zakaj poklic je obrat oblike, je utesnitev v oklep, ki se vnavadi in preide v strajnost, v največje zlo našega časa. Učilnica ni predavalnica. Je varovalnica in žrtvovalnica! In v tem naddelu je učitelj nadčlovek, nujno gredoč z na tenko presejanim časom, ki ga sam preoblikuje v svoji notranjosti ter iz svoje osebnosti oživljenega podaja v samolastnem ustvarjanju brez puhlih dnevnih krilatic in brez opičjih posnemkov. In vse to naj je neprestano nihanje vse notranjosti in nepretrgana misel: **iskati!** In zato to ni poklicna služba in za to naddelo ni ocene!

Ta učitelj je mislec iskatelj! Tako ga vidim ob Gol-Vojevi knjigi. Ker, ako ni iskatelj, ni učitelj, in ako si učitelj, moraš iskati. Učiti moreš le v neprestanem iskanju in razmišljanju. Ta naš novi človek, ki nam podaja Novega človeka, je poleg vsega še modrijan toplega evangelija, ki mu je izvor slovanska filozofija, in cilj: **»sinteza materializma in idealizma, torej obeh svetovnih nazorov v zdravo celotno zemeljsko in življenjsko realnost«.**

Gol-Voj je prišel k nam s to knjigo ob času, ko išče vsak nečesa, Novega človeka. Od najbolj učenega munika do poslednjega ročnega delavca gre ena sama deloma zavestna deloma podzavestna miselna črta: dajte nam novega človeka, ki bo rodil »dejavno ljubezen in ki bo užival zgolj v dobrem«. To iskanje velikega Socijalista je teoretično tako verno in prepričevalno podano v knjigi, da čutiš sam ob sebi nov pogon in toploto v mrtvih črkah, kakor da je ta novi čas in kakor da je ta Novi človek že blizu nas in celo v nas samih. Medtem pa se zavemo v zadnjem poglavju ob novem problemu, o katerem filozofija šele razmišlja in dvomi, da je to